

ایینه پژوهش

سال سی و هفتم، شماره اول
فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۵
ISSN:1023-7992

دوماهنامه نقد کتاب، کتاب شناسی و
اطلاع رسانی در حوزه فرهنگ اسلامی

۲۱۷

۲۱۷

دوماهنامه
آینه پژوهش

سال سی و هفتم، شماره اول
فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۵

Ayeneh-ye- Pazhoohesh

Vol.37, No.1 Apr - May 2025

A bi-monthly journal exclusively
review & information dissemination

217

dedicated to book critique, book
in the field of Islamic culture

امید هادیان برسیانی | محمد دهقانی اراکی | جویا جهانبخش | امید حسینی نژاد | مجید جلیسه
نذیر احمد / شیوا امیرهدایی | حیدر عیوضی | آریا طبیب زاده | امیرحسن خورش
سیدضیاء مرتضوی | محمد غلامی | حمید عطائی نظری
علی ایمانی ایمنی | سعید مهدوی فر | رسول جعفریان

وقتی ترجمه تاریخ می سازد | نامه ای نویافته از آیت الله شبیری زنجانی به استاد مینوی در سال ۱۳۳۷
«کَالشَّمْسِ فِي رَابِعَةِ النَّهَارِ» | خراسانیات (۸) | چاپ نوشت (۲۳) |
مطالعات زبان و ادب فارسی در شبه قاره (۲) | آینه های شکسته (۱۳)
«سبک پشت» بی سنگ | ارزیابی اعتبار کتاب مزار عبدالله اصم
امامت و ولایت در محقق ترجمه ای جدید از قرآن کریم | معرفی و بررسی تصحیح تازه تنبیه الغافلین
«چون هَدَيَانِ مَحْمُومٌ نامفهوم»

نکته، حاشیه، یادداشت

پیوست آینه پژوهش: محمد بن عمر واقدی (۱۳۰-۲۰۷ق)

پرتال
دوماهنامه
آینه پژوهش

Jap.isca.ac.ir

آینه‌های شکسته (۱۳)

Revised JPS، الگویی از ترجمه وفادار به ساختار عبری متن تورات

عضو هیئت علمی پژوهشگاه قرآن و حدیث قم | حیدر عیوضی

| ۱۴۳ - ۱۵۵ |

۱۴۳

آینه پژوهش | ۲۱۷

سال ۳۷ | شماره ۱

فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۵

چکیده: این مقاله به بررسی یکی از مهم‌ترین ترجمه‌های معاصر نِتخ (تورات عبری)، موسوم به *Revised JPS* (2023) می‌پردازد. تمرکز اصلی مقاله بر رویکرد فیلولوژیک این ترجمه و میزان وفاداری آن به ساختار و بافت متن عبری به ویژه در نسبت با متن ماسورتی است. در این نوشتار با تحلیل تطبیقی چند نمونه از بخش‌های روایی و منظوم (از جمله پیدایش، مزامیر، اشعیا و ارمیا)، نشان داده می‌شود که *Revised JPS* در عین بهره‌گیری از زبان انگلیسی مدرن، به حفظ ساختارهای موازی (parallelism)، تصویرهای شعری، اصطلاحات نهادی و ظرایف واژگانی متن عبری پایبند است.

این ترجمه با پرهیز از هرگونه بازخوانی الهیاتی یا گسترش تفسیری (مخصوصاً مسیح‌محور) عمل می‌کند. هدف آن بازتاب بافت و ساختار بلاغی متن مبدأ است. بر این اساس، این ترجمه را نه تنها می‌توان در شمار نمونه‌های شاخص ترجمه‌های متن وفادار تورات عبری قرار داد، بلکه الگویی در ترجمه متون مقدس است.

کلیدواژه‌ها: تورات عبری، متن ماسورتی، *Revised JPS*، ترجمه‌های انگلیسی تورات.

Broken Mirrors (13): Revised JPS as a Model of Faithful Translation to the Hebrew Structure of the Torah

Heydar Eyvazi

Abstract: This article examines one of the most significant contemporary translations of the Tanakh (Hebrew Bible), namely the *Revised JPS* (2023). Its primary focus is the translation's philological approach and the extent of its fidelity to the structure and texture of the Hebrew text, particularly in relation to the Masoretic Text. Through a comparative analysis of selected narrative and poetic passages—including examples from Genesis, Psalms, Isaiah, and Jeremiah—the study demonstrates that the *Revised JPS*, while employing modern English, remains committed to preserving the parallel structures, poetic imagery, institutional terminology, and lexical nuances of the Hebrew original. The translation deliberately avoids theological reinterpretation and expansive exegetical readings, especially those informed by Christological perspectives. Instead, its principal aim is to reflect the literary context and rhetorical structure of the source text. On this basis, the *Revised JPS* may be regarded not only as one of the most distinguished examples of source-oriented translations of the Hebrew Bible, but also as a valuable model for the translation of sacred texts more generally.

Keywords: Hebrew Bible, Masoretic Text, *Revised JPS*, English translations of the Torah.

درآمد

در شماره‌های پیشین مجموعه مقالات «آینه‌های شکسته»، در بحث‌های مقایسه‌ای، گاه به معادل‌گذاری‌های ترجمه انگلیسی تورات عبری با علامت اختصاری Revised JPS اشاره شده است. این مقاله با تمرکز بیشتری بر این ترجمه نگاشته شده است. عنوان کامل آن:

THE JPS TANAKH: Gender-Sensitive Edition, Jewish Publication Society, 2023.

این دومین و جدیدترین بازنگری عمده ترجمه JPS است و در پژوهش‌های آکادمیک به صورت Revised JPS یا RJPS ارجاع داده می‌شود. نسخه اولیه به سال ۱۹۱۷ منتشر شد؛ بازنویسی کامل و مدرن آن در سال ۱۹۸۵، معروف به NJPS یا New JPS Translation انجام گرفت و در پژوهش‌های آکادمیک معمولاً به NJPS, 1985 شناخته می‌شود. نسخه حاضر (۲۰۲۳) ضمن حفظ حداکثری وفاداری به متن ماسورتی، در موارد مناسب زبان فراگیر (gender-sensitive/inclusive) به کار برده است (نک. ویژگی ششم). مبنای تمامی ارجاعات نگارنده در مقاله حاضر، نسخه آنلاین این ترجمه در وبگاه Sefaria است. پیش از ورود به بخش اصلی، برخی (۶) ویژگی‌های شاخص آن را در نهایت اختصار برمی‌شماریم.

۱۴۵

آینه پژوهش | ۲۱۷
سال ۳۷ | شماره ۱
فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۵

۱. وفاداری به متن ماسورتی^۱

متن ماسورتی نسخه معیار تورات عبری (تنخ) است که توسط عالمان یهودی «ماسورت‌ها» (حدود قرون ۷-۱۰ میلادی) تثبیت شد. و این یعنی، در این ترجمه متن مینا همین نسخه عبری بوده، نه ترجمه یونانی موسوم به هفتادین^۲، و نه نسخه لاتین^۳. به این ترتیب، در اختلاف قرائت، برخلاف ترجمه‌های مسیحی که نسخه هفتادین را اصل قرار داده‌اند، در اینجا نسخه ماسورتی مینا است.

۲. غیرمسیح محور

در حالی که برخی ترجمه‌های مسیحی، به ویژه در مواضع الهیاتی حساس، ممکن است قرائت‌هایی را برگزینند که با مفاهیم عهد جدید هم‌سوتر باشد، Revised JPS می‌کوشد متن عبری را در افق تاریخی و زبانی خود آن بازنمایی کند. بدین‌سان، این اثر را می‌توان نه بازخوانی

1. Masoretic Text.

2. LXX: Septuagint.

3. Vulgate.

مسیحی از تورات عبری، بلکه ترجمه‌ای دانست که در تداوم سنت تفسیری یهودی و با وفاداری به متن معیار عبری سامان یافته است.

۳. حفظ حداکثری ساختارهای موازی و متناظر^۱ در متن مبدأ

از دیگر ویژگی‌های برجسته Revised JPS توجه آگاهانه به حفظ ساختارهای ادبی متن عبری، به ویژه ساختارهای موازی (parallelism) و ضرباهنگ نحوی آن است. این ترجمه می‌کوشد در بخش‌های منظوم (و حتی روایی)، تقارن مصراع‌ها، تکرار واژگانی و ریتم جمله‌ها را تا حد امکان بازتاب دهد و از تبدیل آن به نثر تفسیری و یک دست پرهیز کند؛ امری که نقش مهمی در انتقال سبک و بلاغت متن مبدأ دارد. به این ترتیب، در بخش‌های منظوم با ترجمه‌ای شاعرانه و دقیق مواجهیم که بر بازتاب ساختار و بلاغت متن مبدأ تمرکز دارد، نه بر بازآفرینی آزاد یا احساس‌محورانه آن. یک مثال:

مزامیر ۱: ۲-۱

خوشایحال کسی که به مشورت شریران نرود و به راه گناهکاران نایستد، و در مجلس استهزاکنندگان ننشیند.

ترجمه قدیم

Blessed is the man that walketh not in the counsel of the wicked, Nor standeth in the way of sinners, Nor sitteth in the seat of scoffers ASV

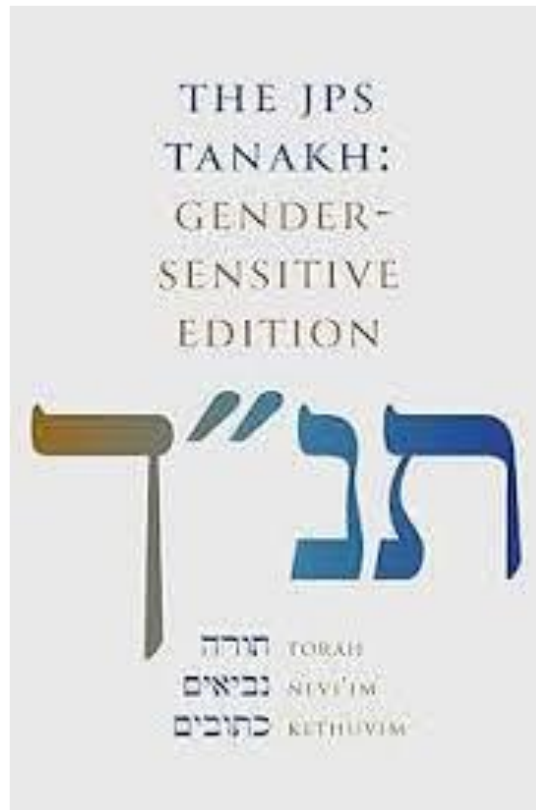
Happy is the one who has no followed the counsel of the wicked,
or taken the path of sinners,
or joined the company of the insolent;

Revised JPS «خوشا به حال آنکه نه در پند شریران رفته،
نه در راه خطاکاران ایستاده
نه در جمع هتاکان نشسته».

در ترجمه قدیم فارسی، موازی‌سازی آیه در قالب نثر پیوسته ادغام شده و از برجستگی ادبی آن کاسته شده است؛ در نتیجه، حرکت تدریجی نهفته در متن عبری، بیش از آنکه به صورت تصویری پویا ادراک شود، به مثابه تعریفی اخلاقی از فرد پارسا خوانده می‌شود. بدین سان، ساختار تصاعدی آیه در سطح معنا باقی می‌ماند، اما در سطح تجربه خوانش برجسته نمی‌شود.^۲

1. parallelism.

۲. خوشبختانه در برخی ترجمه‌های معاصر مانند هزاره نو و پیروز سیار فقرات منظوم تا حدود زیادی در صفحه‌آرایی مشخص شده‌اند.

در مقابل،^۱ ASV این ساختار موازی را در دل جمله‌ای پیوسته حفظ می‌کند؛ هرچند موسیقی آن از رهگذر زبان آرکائیک و ساختارهای صرفی کهن (کاربست پسوند eth در افعال (walketh, standeth, sitteth بازتولید می‌شود. در Revised JPS همین تصاعد با زبانی مدرن و از طریق سطرپندی مستقل مصراع‌ها عرضه می‌گردد، بی‌آنکه آن را به گزارشی اخلاقی فروبکاهد.

این رویکرد نشان می‌دهد که حفظ ساختار ادبی لزوماً به معنای بازگشت به زبان آرکائیک نیست؛ بلکه Revised JPS می‌کوشد با زبانی مدرن، شفاف

و در عین حال ساختارمند، بلاغت متن مبدأ را بازتاب دهد. همین نکته ما را به ویژگی بعدی این ترجمه رهنمون می‌شود.

۴. زبان مدرن، نه آرکائیک

بسط این محور خود یک پژوهش مستقل است.

۵. انبوهی از پاورقی‌ها

این پاورقی‌های گاه به نکات تفسیری اشاره دارند، گاه به اختلاف نسخه‌ها می‌پردازند و در مواردی نتایج آخرین پژوهش‌های ریشه‌شناسی منعکس شدند.

1. American Standard Version.

۶. استفاده از زبان فراگیر (بدون جنسیت)

در نسخه حاضر، همانطور که در عنوان نیز آمده از زبان فراگیر (gender-sensitive/inclusive) استفاده شده است؛ یعنی به جای به کار بردن کلمات یا ضمیرهای صرفاً مذکر مانند «مرد» یا «او» (he) برای اشاره به انسان‌ها به طور کلی، از عبارات خنثی مانند «آن‌که»، «کسی که»، «افراد» یا ضمیرهای جمع خنثی بهره می‌برند تا همه خوانندگان (زن، مرد و افراد با هویت‌های جنسیتی متفاوت) به طور برابر در متن دیده شوند و زبان ترجمه با ارزش‌های برابری جنسیتی معاصر همخوان باشد. به این ترتیب، در همان مثال مزامیر ۱:۱، تفاوت دو نسخه (ویراست قبلی و فعلی) چنین است:

NJPS (1985): Happy is the man ...

Revised JPS (2023): Happy is the one

ناگفته نماند که پنج ویژگی نخست در باره نسخه‌های پیشین (۱۹۱۷ و ۱۹۸۵) این ترجمه نیز صادق است و تنها شماره ششم به نسخه ۲۰۲۳ اختصاص دارد.

بخش اصلی: پنج مطالعه موردی

در ادامه، بخش اصلی مقاله را با پنج مطالعه موردی پی می‌گیریم: پیدایش ۴۱:۴۶؛ خروج ۹:۱۹؛ اشعیا ۲۴:۱۱؛ ارمیا ۲۲:۱۵ و ۴۶:۱۹. این نمونه‌ها به صورت تصادفی انتخاب نشده‌اند، بلکه در جریان نگارش جلد دوم فرهنگ تطبیقی قرآن و تورات - با تمرکز بر ریشه‌های فعلی و واژه‌های مشترک عربی و عبری - و در بررسی معادل‌گذاری‌های ترجمه‌های تورات، به عنوان مواردی مسئله‌مند شناسایی و برای تحلیل مستقل برگزیده شده‌اند.

پیدایش ۴۱:۴۶

و یوسف سی ساله بود وقتی که به حضور فرعون، پادشاه مصر بایستاد، و یوسف از حضور فرعون بیرون شده، در تمامی زمین مصر گشت.

ترجمه قدیم

یوسف سی ساله بود که به خدمت فرعون پادشاه مصر درآمد. و یوسف از پیشگاه فرعون بیرون رفته، در سراسر سرزمین مصر می‌گشت.

هزاره نو

یوسف سی سال داشت که برابر فرعون، پادشاه مصر، حاضر شد و یوسف از حضور فرعون برفت و سراسر سرزمین مصر را پویید.

سیار

Joseph was thirty years old when he entered the service of Pharaoh king of Egypt.- Leaving Pharaoh's presence, Joseph traveled through all the land of Egypt.

Revised JPS

یوسف سی ساله بود که به خدمت فرعون، پادشاه مصر، درآمد. - یوسف پس از ترک حضور فرعون، در سراسر سرزمین مصر می‌گشت.

در آیه مورد بحث، ترکیب فعلی $\text{לָמַד} + \text{לִפְנֵי} (\text{āmad} + \text{liphnē})$ ^۱ در بافت درباری صرفاً به معنای «ایستادن در حضور» نیست، بلکه اصطلاحی اداری-نهادی است که به ورود رسمی به خدمت یا آغاز مأموریت در پیشگاه پادشاه دلالت دارد.^۲ از این رو، ترجمه‌های تحت اللفظی که آن را به «بایستاد» یا «حاضر شد» برمی‌گردانند، بیشتر تصویر صحنه‌ای کنش را بازتاب می‌دهند تا کارکرد نهادی آن را. در مقابل، ترجمه «هزاره نو» با تعبیر «به خدمت فرعون درآمد» و نیز Revised JPS با برگردان *entered the service of Pharaoh* معنای بافتی و اداری این اصطلاح را منتقل می‌کنند و نشان می‌دهند که وفاداری به متن عبری الزاماً به معنای پایبندی به معادل‌های واژه‌به‌واژه نیست، بلکه مستلزم درک کارکرد اصطلاح در زمینه تاریخی و روایی آن است.

افزون بر این، در ادامه، Revised JPS بخش دوم را نه در قالب جمله‌ای خبری مستقل، بلکه به صورت یک عبارت وصفی پیوسته (*Leaving Pharaoh's presence ...*) عرضه می‌کند؛ یعنی «پس از ترک حضور فرعون» را در ساختاری وصفی و متصل به جمله پیشین می‌آورد، نه به عنوان گزارشی جداگانه. این شیوه موجب پیوستگی بیشتر روایت، ایجاز زبانی و حرکت روان‌تر متن مقصد می‌شود و نشان می‌دهد که این ترجمه، در کنار دقت معنایی، به انسجام روایی نیز توجه دارد. لازم به ذکر است که در ترجمه قدیم و سیار نیز تقریباً همین نکته لحاظ شده و بخش دوم با ویرگول به جمله اول متصل است، در حالی که هزاره نو با گذاشتن نقطه آن را به یک جمله خبری مستقل تبدیل کرده و در نتیجه پیوستگی روایت کمی کاهش یافته است.

خروج ۹: ۱۹

پس الان بفرست و مواشی خود و آنچه را در صحرا داری جمع کن، زیرا که بر هر
ترجمه قدیم انسان و بهایمی که در صحرا یافته شوند، و به خانه‌ها جمع نشوند، تگرگ فرود
 خواهد آمد و خواهند مرد.

ال دستور بده دامها و هرچه را در صحرا داری به جای امنی ببرند، زیرا تگرگ
هزاره نو خواهد بارید و هر انسان و چارپایی را که زیر سرپناهی نباشد و در صحرا بماند،
 خواهد کشت.

و اکنون کسانی را گسیل دار تا گله‌هایت و هر آنچه را در صحرا از آن تو است، به
سیار پناهگاه برند ...

Und nun sende hin und verwahre dein Vieh ...

Luther 1912 اکنون مواشی خود را فرستاده و در جای امنی نگهداری کن ...

۱. قس. عمد در عربی؛ این ریشه در لیست مدخل‌های جلد دوم از فرهنگ تطبیقی قرآن و تورات نیز قرار دارد، و امیدوارم در آینده نزدیک منتشر شود.

2. Gesenius, DCXXXVII.

Therefore, order your livestock and everything you have in the open brought under shelter; ...

Revised JPS

بنابراین، دستور بده دام‌ها و هر آنچه در فضای باز داری، در مأمنی قرار گیرند.

سخن در ترجمه فعل הָאֵזַזְתָּ (Hiphil) است؛ ریشه wz/d از ریشه‌های مشترک در برخی شاخه‌های سامی است، مشخصاً در عربی - عبری بر معنای «پناه بردن به کسی - جایی، به جای امن رفتن» دلالت دارد.^۲ از مشتقات مشترک می‌توان به معاذ قس. מָאֲזַזְתָּ «پناهگاه، ملجأ» اشاره کرد.^۳

اما مثال مورد بحث در بلای تگرگ (از بلاهای نه‌گانه) قرار دارد؛ مطابق آن موسی پیشتر فرعون را از نزول آن آگاه می‌کند؛ همان‌طور که مشاهده می‌شود، در میان پنج ترجمه، چهار ترجمه هزاره نو، سیار، لوتر و Revised JPS وفادارتر به معنا و بافت متن هستند؛ با حفظ ساختار جمله و انتخاب واژه مناسب، دلالت «پناه بردن» فعل הָאֵזַזְתָּ را منتقل می‌کنند، در حالی که ترجمه قدیم معادل «جمع کن» را بر متن اصلی تحمیل کرده و معنای دورتر را ارائه می‌دهد.

اشعیا ۲۴: ۱۱

غوغایی برای شراب در کوچه‌ها است. هرگونه شادمانی تاریک گردیده و سرور زمین رفع شده است.

ترجمه قدیم

در معابر غوغایی برای شراب برپاست؛

خوشیها به اندوه بدل گشته،

و شادیها از زمین رخت بسته است.

در رهگذرها بهر داشتن شراب بانگ برمی‌آورند،

و هر شادی از میان رفته است:

سرور از سرزمین رانده شده است.

Even over wine, a cry goes up in the streets:

The sun has set on all joy,

The gladness of the earth is banished.

Revised JPS

حتی بر سر شراب، فریاد در کوچه‌ها برمی‌خیزد:

خورشید بر هرگونه شادمانی پشت می‌نماید،

شادی از زمین رخت برمی‌بندد.

۱. باب هیفعل (Hiphil)، پنجمین باب از ابواب هفت‌گانه در صرف افعال عبری است؛ کارکرد آن ایجاد معنای سببی است.

2. Gesenius, DCXI; KBL, 686; CLQA, 299;

مشکور، ۵۹۳/۲.

این ریشه نیز در لیست مدخل‌های جلد دوم از فرهنگ تطبیقی قرآن و تورات نیز قرار دارد.

۳. حییم الف، ۲۷۷.

در آیه فوق، فعل جمله در عبارت میانجی *לֹא-שָׁמַחְהָ אֶרֶב/ārab* به معنای «تاریک شدن» یا «به غروب گراییدن» است؛ در پیوند با ریشه عربی «عَرَبَ» (غروب خورشید) است و بار تصویری روشنی دارد. ترجمه قدیم با تعبیر «شادمانی تاریک گردیده» معنای لغوی را منتقل می‌کند، اما تصویر استعاری نهفته در فعل را برجسته نمی‌سازد. در مقابل، برگردان «The sun has set on all joy» در ترجمه Revised JPS با بالفعل کردن تصویر غروب، طنین شعری و نیروی استعاری متن عبری را آشکار می‌کند و از این حیث به ساختار بلاغی متن مبدأ نزدیک‌تر می‌ماند. این نمونه نیز نشان می‌دهد که روش این ترجمه صرفاً انتقال مفهوم نیست، بلکه بازتاب دادن ساختار تصویری و موسیقی درونی متن عبری است.

ارمیا ۲۲: ۱۵

آیا از این جهت که با سروهای آزاد مکارمت می‌نمایی، سلطنت خواهی کرد؟ آیا پدرت اکل و شرب نمی‌نمود و انصاف و عدالت را بجا نمی‌آورد، آنگاه برایش سعادت‌مندی می‌بود؟

آیا از آن رو که در بهره‌وری از چوب سرو گوی سبقت ربوده‌ای، خود را پادشاه می‌پنداری؟
آیا پدرت نمی‌خورد و نمی‌نوشید، و عدل و انصاف را به جا نمی‌آورد؟
از همین رو سعادت‌مند بود.

هزاره نو

دری آیا داشتن قصر مجلل‌تر پادشاه بهتری می‌سازد؟ ...

سیار مگر چون شیفته چوب سدر هستی پادشاهی می‌کنی؟ ...

*Do you think you are more a king
Because you compete in cedar? ...*

Revised JPS آیا فکر می‌کنی پادشاه بهتری هستی

چون در سرو رقابت می‌کنی؟

در آیه فوق، که بخشی از خطابه انتقادی ارمیای نبی در سرزنش شلوم (یهوآحاز)، پسر یوشیا است، تعبیر *מְתַחַרְהָ/ḥ) metaḥare(h)* (باب Hitpaal از ریشه *חָרַח*) نقشی محوری دارد. این فعل در این سیاق به معنای «رقابت کردن» یا «هم‌چشمی کردن» است؛^۱ و به رقابت در تجملات سلطنتی، به‌ویژه استفاده از چوب سرو در ساخت کاخ‌ها اشاره دارد. برگردان «Do you think you are more a king / Because you compete in cedar?» در ترجمه مورد بحث با حفظ همین تصویر و بدون گسترش تفسیری، به معنای لغوی و بار بلاغی متن عبری وفادار می‌ماند. در

1. Gesenius, CCIII.

مقابل، برخی ترجمه‌های فارسی با تعبیرهایی چون «بهره‌وری از چوب سرو» یا «داشتن قصر مجلل»، تصویر استعاری متن را به توضیحی - تفسیری منتقل کردند. از این رو، ترجمه Revised JPS از حیث دقت واژگانی و پایبندی به تصویر ادبی متن مبدأ، و با روش کلی آن در پرهیز از بسط تفسیری استوارتر به نظر می‌رسد.

ارمیا ۴۶: ۱۹

ای دختر مصر که در (امنیت) ساکن هستی، اسباب جلای وطن را برای خود مهیا ساز زیرا که نوف ویران و سوخته و غیرمسکون گردیده است.

ای شما که در مصر ساکنید، اثاثیه تبعید برای خویشتن آماده کنید!

هزاره نو زیرا ممفیس ویران خواهد شد
و متروک و نامسکون خواهد گشت.

Equip yourself for exile,
Fair Egypt, you who dwell secure!
For Noph shall become a waste,
Desolate, without inhabitants.

Revised JPS خود را برای تبعید آماده کنید،

مصر زیبا، تو که در امنیت ساکنی!
زیرا نوف به ویرانه‌ای تبدیل خواهد شد،
ویران و نامسکون.

یکی از ترکیب‌های رایج در تنخ، برای مخاطب قرار دادن ساکنان و اهالی یک شهر عبارت «بنی + نام یک شهر» است، مانند בְּנֵי-בָבֶל/benē -Babel. «پسران بابل» به معنای «اهالی، ساکنان بابل» ← (حزقیال ۲۳: ۱۵).^۱ اما در بخش‌های منظوم ترکیب «دختر + نام یک شهر» به طور استعاری زیبایی، تمدن و جلوه‌های بصری یک شهر را نیز مد نظر دارد.

در ترجمه قدیم این ترکیب همواره به صورت تحت اللفظی آمده، و در هزاره نو یکدست نیست! به طور مثال در زکریا به صورت «ای دختر صهیون، بسرا و شادمان باش، زیرا...» (۱۰: ۲) آمده است. اما در ترجمه مورد بحث، Revised JPS این ظرافت و تفاوت با افزودن وصف «زیبا» لحاظ شده است: «مصر زیبا، تو که در امنیت ساکنی!». موارد مشابه ← ارمیا ۴۸: ۱۸؛ زکریا ۱۰: ۲.

در این مثال، نکته دیگری نیز نهفته است که ذکر آن خالی از لطف نیست؛ و آن نام شهر ممفیس از شهرهای کهن مصر باستان، که بقایای آن امروزه در ۲۰ کیلومتری جنوب قاهره در کرانه

1. Gesenius, CXXVI.

باختری نیل جای دارد. در ترجمه هزاره نو از این نام استفاده شده که برای مخاطب امروزی آشناست. اما نام این شهر در ارمیا نوف (nōph/נֹפֶ), و در هوشع «موف» (mōph/מֹפֶ) (۶:۹) خوانده شده است. ملاحظه می‌شود که در ترجمه قدیم و Revised JPS در ضبط نام شهر حفظ جزئیات فیلولوژیک و تاریخی را نیز مد نظر داشته‌اند.

جمع‌بندی

مجموع این نمونه‌ها نشان می‌دهد که رویکرد Revised JPS در قبال متن عبری، صرفاً انتقال معنای تحت‌اللفظی یا ارائه تفسیری روان برای خواننده معاصر نیست، بلکه تلاشی آگاهانه برای بازتاب ساختار ادبی و بلاغی متن مبدأ است. در مزامیر ۱:۱ حفظ تقارن نحوی و توازی مصراع‌ها نشان می‌دهد که ترجمه به ساختار شعری متن وفادار مانده است؛ در ارمیا ۲۲:۱۵ دقت در معنای لغوی فعل عبری و پرهیز از تفسیر، پایبندی به تصویر اصلی «رقابت در سرو» را حفظ می‌کند؛ و در اشعیا ۲۴:۱۱، بالفعل‌سازی تصویر «غروب» در معادل The sun has set on all joy ظرفیت استعاری نهفته در ریشه عبری را فعال می‌کند. بدین سان، می‌توان گفت که Revised JPS در عین بهره‌گیری از زبان مدرن، می‌کوشد موسیقی درونی، تصویرسازی و ساختار ادبی متن عبری را نیز منتقل کند؛ رویکردی که آن را از ترجمه‌های تحت‌اللفظی یا تفسیری متمایز می‌سازد.

چند بایسته

۱. ترجمه فارسی Revised JPS، با حفظ رویکرد متن محور و ادبی آن، می‌تواند گامی مهم در ارتقای مطالعات تطبیقی در جامعه علمی ما باشد و خلأ موجود در دسترسی به ترجمه‌ای دقیق و فیلولوژیک را تا حدی جبران کند.

۲. بهره‌گیری روشن‌انداز از پاورقی‌ها و توضیحات لغوی این ترجمه می‌تواند به عنوان منبعی کمکی در تحلیل تعابیر دشوار، اصطلاحات نهادی و اختلاف قرائت‌های متن ماسورتی مورد استفاده قرار گیرد؛ به‌ویژه آنکه نسخه آنلاین آن در وبگاه Sefaria به سهولت در دسترس است.

۳. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، Revised JPS به صورت منظم در کنار ترجمه‌های کلاسیک مسیحی مانند ASV یا KJV و نیز ترجمه‌های معاصر فارسی، در قالب مطالعات موردی واژگانی و سبکی، مورد مقایسه قرار گیرد تا تفاوت رویکردهای ترجمه‌ای در بافت‌های الهیاتی و ادبی بهتر آشکار شود.

۴. توجه نظام مند به ترجمه Revised JPS می‌تواند در جامعه علمی فارسی زبان به تقویت رویکرد فیلولوژیک در مطالعات بائبل کمک کند؛ رویکردی که متن عبری را نه از منظر الهیاتی، بلکه از حیث ساختار نحوی، میدان معنایی واژگان، و ساختار ادبی بررسی می‌کند. این امر می‌تواند فاصله‌ای را که گاه میان مطالعات قرآنی - تفسیری و مطالعات متن عبری وجود دارد، تا حدی کاهش دهد.

۵. مقایسه با ترجمه‌های فارسی معاصر:

نسخه Revised JPS می‌تواند به عنوان معیاری لغت شناسانه برای ارزیابی ترجمه‌های فارسی معاصر به کار رود؛ هم پتانسیل‌های قوی و هم نقاط ضعف آن‌ها را آشکار سازد. این موضوع پیشتر در مثال‌هایی که ارائه شد نیز به طور ضمنی مد نظر بود، اما در پژوهش‌های آتی می‌تواند جدی‌تر مورد توجه باشد؛ یک مثال:

پیدایش ۲۶: ۱۳

ترجمه قدیم	[اسحاق] و آن مرد بزرگ شده، انا فانا ترقی می‌نمود، تا بسیار بزرگ گردید.
هزاره نو	آن مرد ثروتمند شد و هر روز بیشتر کامروا گردید تا آنکه مردی بسیار دولتمند شد.
سیار	و آن مرد توانگر گشت، بیش از پیش توانگر گشت تا بدانجا که به غایت ثروتمند شد.

and the man grew richer and richer until he was very wealthy.

Revised JPS

ترجمه: و آن مرد توانگر گشت و ثروتمندتر تا اینکه بسیار دولتمند شد.

فعل $gādal/\text{גָּדַל}$ به معنای اولیه «بزرگ شدن، نمو کردن» است؛ در حالی که ترجمه قدیم با حفظ معنای اولیه «بزرگ شدن» به سطح واژگانی بسنده کرده، سه ترجمه دیگر با توجه به بافت روایی و اقتصادی عبارت، گسترش معنایی ریشه مذکور را در حوزه ثروت و توانگری بازتاب داده‌اند. در ترجمه Revised JPS، ترکیب $grew\ richer$ از یک سو پیوند با معنای پایه‌ای «رشد کردن» را حفظ می‌کند و از سوی دیگر دلالت اقتصادی متن را روشن می‌سازد.

۶. نسخه Revised JPS الگویی برای ترجمه هر متن مقدس؛

به ویژه در ترجمه قرآن کریم به زبان فارسی، رویکرد متن محور و ساختارگرای Revised JPS می‌تواند مدل خوبی باشد. قرآن، همچون تنخ، متنی است که زیبایی و تأثیرگذاری اش نه تنها در محتوا، بلکه در ساختار بلاغی، تقارن، سجع، تکرارهای معنادار، ایجاز و موسیقی درونی کلام

نهفته است. ترجمه‌ای که به حفظ این عناصر ادبی (مانند تقارن نحوی، تصویرهای بلاغی و ریتم آوایی) پایبند بماند و از ساده‌سازی بیش از حد یا گسترش تفسیری پرهیز کند، می‌تواند بافت ادبی و بلاغی متن مبدأ را برای خواننده معاصر زنده‌تر منتقل کند؛ رویکردی که در بسیاری از ترجمه‌های فارسی موجود، به دلیل اولویت دادن به روانی نثر یا گرایش به تفسیر، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. Revised JPS نشان می‌دهد که وفاداری به ساختار و بلاغت متن مبدأ، حتی با بهره‌گیری از زبان مدرن، نه تنها ممکن، بلکه راهی مؤثر برای انتقال دقیق‌تر ویژگی‌های ادبی متن مقدس است.